

Çevre Mevzuatında Madencilik Sektörü

E.Değerli, A.C.Dikmen
Çevre ve Orman Bakanlığı, ÇED ve Planlama Genel Müdürlüğü, Ankara

ÖZET: Çevre mevzuatı tanımı çok geniş bir ifade olup, sadece Çevre ve Orman Bakanlığının uygulamakla yükümlü ve sorumlu olduğu bir yasa, yönetmelik, genelge vb. dizisi değil, diğer kamu kurumlarının yetkisinde bulunan kanun ve yönetmelikleri içerisine alan bir ifadeyi içermektedir. Hemen hemen her kanun veya yönetmelikte çevrenin korunması için mutlaka bir hüküm madde halinde yer almakta ancak uygulamada maalesef bu maddeler yeterince dikkate alınmamaktadır. Bu bildiriye, çevre mevzuatı başlığı altında Çevre ve Orman Bakanlığının uygulamakla yükümlü olduğu yasa ve yönetmeliklerinden bahsedilmektedir.

ABSTRACT: Environmental legislation has a wide meaning and it is not only a law or regulation which Ministry of Environment and Forestry has to implement but also other governmental organizations' laws and regulations are included by environmental legislation. In almost all regulations and law there is at least one article considering protection of environment but in implementation stage enough care is not given. In this paper, under the headline of environmental legislation laws and regulation are being presented which Ministry of Environmental and Forest is responsible for implementation.

1.GİRİŞ

Bilindiği üzere Çevre Kanunu 1983 yılında yürürlüğe girmiş ve bu tarihten sonra çevre konusunda gerekli çalışmalar 1991 yılında Bakanlık kuruluncaya kadar Genel Müdürlük ve Müsteşarlık düzeyinde sürdürülmüştür. Bu dönem içerisinde genellikle Kanunda belirlenen Yönetmeliklerin yürürlüğe alınması çalışmalarına hız verilmiş, bu çerçevede Hava, Su, Atık ve Gürültü konularında Yönetmelikler hazırlanmıştır.

Çevre Kanunu genel olarak çerçeve bir Kanun niteliğinde olup, yetkiyi kimin ne aşamada kullanacağı, cezai işlemleri ve gerekli yönetmelikleri belirlemekte, koordinasyonu sağlamaktadır.

Çevrenin korunmasına yönelik sadece Çevre ve Orman Bakanlığı mevzuatı değil hemen hemen tüm kanun veya yönetmeliklerde hüküm

bulunmaktadır.Örneğin Sağlık Bakanlığı mevzuatı olan Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği madencilik sektörünü yakından ilgilendirmektedir.

Bu çalışmada Çevre ve Orman Bakanlığının sektörü ilgilendiren Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), Endüstriyel Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü, Su Kirliliği Kontrolü, Gürültü ve Kontrol, Tehlikeli Atıkların Kontrolü ve Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliklerine yer verilmiştir.

2. YASAL DÜZENLEMELER

Çevre Kanunu uyarınca yürürlüğe giren ve madencilik sektörünü ilgilendiren Yönetmelikler ve uygulamalara genel bakış aşağıda verilmektedir.

2.1 Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği

1983'de çıkarılan 2872 sayılı Çevre Kanununun ana unsurlarından birisi; kirlenme sonrası temizleme yerine, günümüzde kabul gören çağdaş yaklaşımla, kirlenmeden önce araştırma ve inceleme yaparak gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması olarak belirlenmiştir.

Bu politika, Çevre Kanunu'nun 10.maddesinde; "Gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açacak kurum, kuruluş ve işletmeler bir "Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu" hazırlarlar. Bu raporla çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurularak çevre kirlenmesine sebep olabilecek artık ve atıkların ne şekilde zararsız hale getirileceği ve bu hususta alınacak önlemler belirtilir. ÇED Raporunun ilgili tip projelerde isteneceği, ihtiva edeceği hususlar ve hangi makamca onaylanacağına dair esaslar yönetmelikle belirlenir." şeklinde düzenlenmiştir.

Kanunda belirtilen ÇED Yönetmeliği ilk kez 1993 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiş, sırasıyla 1997 ve 2002 yıllarında revize edilerek günün koşullarına uyumlaştırılmaya çalışılmıştır. En son olarak 16.12.2003 tarihinde yönetmeliğin büyük kısmı yenilenmiş, ancak 3213 sayılı Maden Kanununun Bazı Maddelerinde yapılan değişiklik sonrasında, 16.12.2004 tarihinde ilgili maddelerde dar kapsamlı bir değişiklikle şu an geçerlilikte olan halini almıştır.

Türkiye'de ÇED kapsamına giren projeler iki gruba ayrılmıştır.

Birinci grupta kirleticilik vasfı yüksek projeler yer almakta olup, Yönetmeliğin Ek-I üstesinde yer alan bu tür faaliyetler için ÇED Raporu hazırlanması gerekmektedir.

İkinci grupta ise çevresel etkileri Ek-I listesinde yer alan projelere göre daha az olan ve klasik önlemlerle etkilerin minimize edilebileceği projeler yer almakta olup, bu projeler için ise projenin tanımlandığı (kapasite, kullanılan teknoloji, oluşacak atık miktarları ve nasü bertaraf edileceğinin planlandığı,

proje alanına ilişkin çevresel özelliklerin verildiği) Proje Tanıtım Dosyası hazırlanması gerekmektedir'. Bu dosya Bakanlıkça değerlendirilip proje için ÇED raporunun hazırlanmasına gerek olup olmadığı anlamına gelen ÇED Gereklidir veya ÇED Gerekli Değildir karar verilmektedir

Madencilik faaliyetleri de kirleticilik vasfına göre, ÇED Yönetmeliğinin Ek-I Listesinin 25. maddesi (Çizelge 1) ile Ek-II Listesinin 35., 36., 37. ve 38. maddeleri kapsamında değerlendirilmiştir (Çizelge 2).

Öncelikli olarak ÇED raporu hazırlanması gereken projeler, gerek bölgesel boyutta gerekse ulusal boyutta çalışmalarını gerektiren, birçok kurum ve kulmsun gerek mevzuat gerekse uygulamaları bakımından inceleme yapmasını gerektiren projeler olup, gerekli koordinasyonun ve detaylı bir çevresel çalışmanın yapılması zorunluluğu bulunmaktadır.

Proje Tanıtım Dosyası hazırlanması gereken projeler, illerde uygulamanın farklı olmasını önlemek ve uygulamadaki gerekli altyapının oluşmasını sağlamak amacıyla öncelikli olarak Bakanlık bünyesinde değerlendirilmiştir. Altyapısı uygun olan 30 ile yetki devri yapılmış olup ileride alt yapısı uygun olan illerde yetki devri yapılabilecektir.

Çizelge 1. ÇED Yönetmeliği Ek-I Listesi

Ek-I Listesi Madencilik Faaliyetleri

25- Madencilik projeleri. Ruhsat hukuku ve aşamasına bakılmaksızın;

a) 25 hektar ve üzeri çalışma alanında (kazı ve döküm alanı toplamı olarak) açık işletmeler,

b) 150 hektarı aşan (kazı ve döküm alanı toplamı olarak) çalışma alanında açık işletme yöntemi ile kömür çıkarılması,

d) 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununun değişik 2 nci maddesinde yer alan 1 inci ve 2 nci grup madenlerin her türlü işlemden geçirilmesi (kıрма, eleme, öğütme, yıkama vb) projelerinden 100.000 m³/yü ve üzeri kapasitede olanlar.

(16/12/2004 tarih ve 25672 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan değişiklik ile)

Çizelge 2. ÇED Yönetmeliği EK-U Listesi

Ek-II Listesi Madencilik Faaliyetleri

35-Madencilik projeleri: Ruhsat hukuku ve aşamasına bakılmaksızın;

- a) Her türlü madenin çıkarılması (EK-I'de yer almayanlar),
- b) 5.000 m³/yıl ve üzeri kapasiteli blok ve parça mermer, dekoratif amaçlı taşların çıkartılması, işlenmesi ve yıllık 100.000 m² ve üzeri kapasiteli mermer kesme, işleme ve sayalama tesisleri,
- c) 1.000.000 m³/yıl ve üzerinde metan gazının çıkartılması ve depolanması,
- d) Karbondioksit ve diğer gazların çıkartıldığı, depolandığı veya işlendiği 10.000 ton/yıl ve üzeri kapasiteli tesisler.,
- e) Maden Kanununun değişik 2 nci maddesinde yer alan linç ve 2 nci grup madenlerin her türlü işleme sokulması (kırma, eleme, öğütme, yıkama ve benzeri) (25.000 m³/yıl ve üzeri),
- İ) 50.000 ton/yıl ve üzeri tuzun çıkarılması ve/veya her türlü tuz işleme tesisleri,
- g) Cevher hazırlama veya zenginleştirme tesisleri (EK-P de yer almayanlar), (16/12/2004 tarih ve 25672 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklik ile)

36.Madde-Klinker öğütme tesisleri

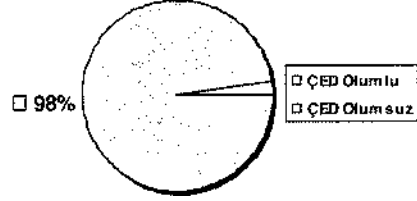
37-Kömür işleme tesisleri

- a) Havagazı ve kok fabrikaları,
- b) Kömür briketleme tesisleri,
- c) Kömür yıkama tesisleri,

38-Petrokok, kömür ve diğer katı yakıtların depolama, sınıflama ve ambalajlama tesisleri (perakende satış bilimleri hariç)

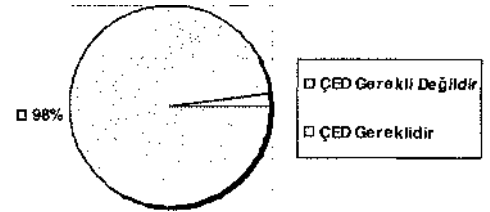
07.02.1993-31.12.2004 tarihleri arasında Bakanlık Merkez veya Taşra teşkilatlarınca incelenen Madencilik projelerinde; Ek-I listesinde yer alan faaliyetlerden toplam 275 adet projeye ilişkin " ÇED olumlu " kararı verilmiştir. Bu tarihler arasında toplam 6 projeye ise ÇED Olumsuz Kararı verilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Ek-I Listesine tabi proje sonuçları

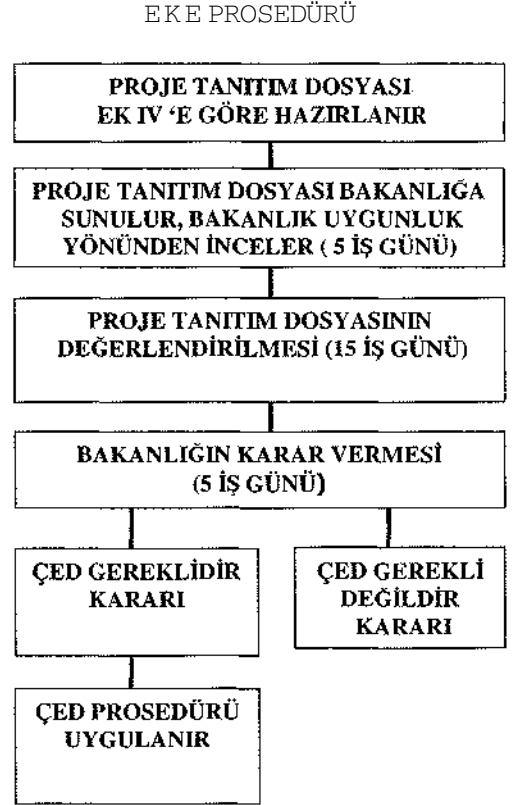
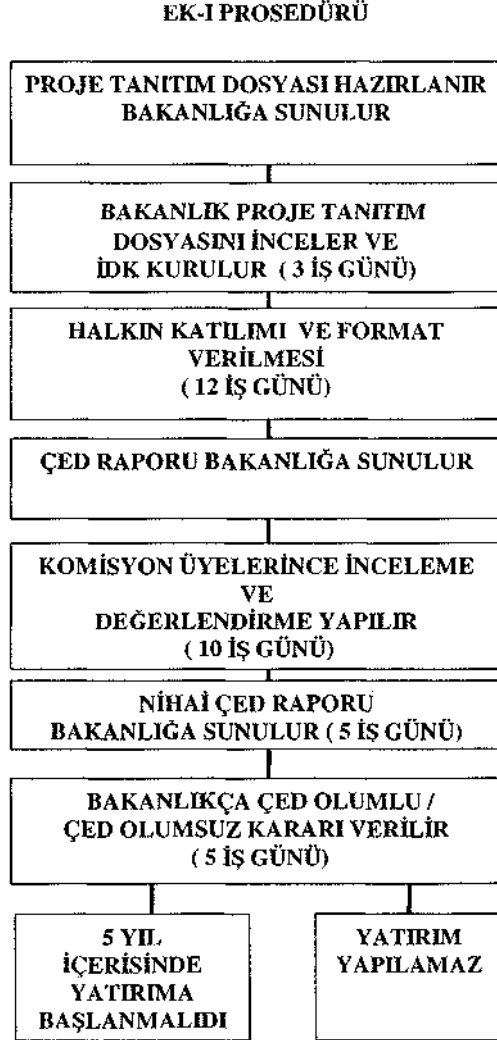
Ek-U listesinde yer alan faaliyetlerde ise toplam 6025 adet projeye ilişkin "ÇED Gerekli değildir/ Çevresel Etkileri Önemsizdir" kararı verilmiş, 122 projeye ise "ÇED Gerekli / Çevresel Etkileri Önemlidir" kararı verilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Ek-U Listesine tabi proje sonuçları

ÇED yönetmeliği hükümlerine göre izlenen prosedürler Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. ÇED Yönetmeliği Uygulama Prosedürü

2.2. Endüstriyel Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği

Çevre Kanununun 8,9,10,11,12 ve 13. maddelerine dayanılarak hazırlanan ve 02.11.1986 tarihinde 19269 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği ile her türlü faaliyet sonucu atmosfere yayılan is, duman, toz, gaz, buhar ve aerosol halindeki emisyonların kontrol altına alınması hedeflenmiştir. Ancak, madencilik sektörünün de içerisinde bulunduğu sanayi ve enerji üretim tesisleri faaliyetleri için 07.10.2004 tarih ve 25606 sayılı Resmi Gazete' de Endüstriyel Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup söz konusu faaliyetler için bu yönetmelik hükümleri uygulanmaktadır.

Bu kapsamda madencilik faaliyetleri ile ilgili olarak Yönetmelikte, madencilik faaliyetleri emisyon izni alması gereken, izne tabi tesislerinin yer aldığı Ek 3 içerisinde A ve B listelerinde yer almaktadır.

Bu faaliyetler:

A LİSTESİ;

- 1.2. Kömür gazlaştırma ve sıvılaştırma tesisleri
- 1.3. Şist ve benzeri diğer taş ve kumlardan sıvı yakıt elde etmede kullanılan tesisler ile bu yakıtın damıtılması ve işlenmesi için kurulan tesisler
- 1.6. 30 ton/saat ve üzerinde kapasiteli kömür öğütme ve kurutma tesisleri.
- 1.7. Linyit ve taş kömürü biriktirme tesisi
- 1.12. Kömür gazlaştırma ve sıvılaştırma tesisleri
- 1.13. Şist ve benzeri diğer taş ve kumlardan yakıt elde etmede kullanılan tesisler ile bu yakıtın damıtılması ve işlenmesi için kurulan tesisler
- 2.4. Boksit, dolomit, alçı, kireç, kireçtaşı, kiselgur, magnezit, kuvars veya şamot üretme ocakları ve pişirme tesisleri
- 2.7. Perlit, Şist ve kil patlatma tesisleri.
- 3.1. Cevherleri kavuran (oksit haline getirmek için hava altında ısıtılma), eriten ve sinterleyen (ince taneli maddelerin ısıtma yoluyla bir araya bağlanması), tesisler.
- 3.2. Saat kapasitesi 20 ton ve üzerindeki ham demir veya demir dışı ham metalleri üreten tesisler.
- 3.4. Şarjı 2000 kg ve üzerinde olan çinko ve çinko alaşımları için ergitme tesisleri veya diğer demir dışı

metal ergitme tesisleri ile 500 kg'm üzerinde şarjı olan rafine tesisleri.

Aşağıdakiler hariçtir:

- Vakumlu ergitme tesisleri.
- Kalay ve bizmut veya rafine çinko, alüminyum ve bakırdan oluşan düşük ergime sıcaklıklı döküm alaşımları için ergitme tesisleri.
- Basınçlı döküm veya kokilli döküm makinalarının bir parçası olan ergitme tesisleri.
- Asil metaller veya sadece asil metallerden veya asil metaller ve bakırdan oluşan alaşımlar için ergitme tesisleri.
- Karşılımlı lehim banyoları.

B LİSTESİ;

1.6. Kapasitesi 1 ton/saat'den büyük 30 ton/saat'den küçük olan kömür öğütme ve kurutma tesisleri.

2.1. Dinamit ve alev püskürtücü kullanan taş ocakları.

2.2. Doğal ve yapay taşlar ile cüruf ve molozların kırılması, öğütülmesi, elenmesi için kurulan tesisler. Kum ve çakıl eleme tesisleri hariçtir.

2.5. Alçı, kiselgur, magnezit, mineral boya, midye kabuğu, talk, kil, tras, kromit ve çimento klinkeri öğütme tesisleri

2.12. Üretim kapasitesi 10 m³/h ve üzerinde olan, çimento kullanarak beton, harç veya yol malzemesi üreten tesisler; malzemelerin sadece kurutuldukları zaman karıştırıldıkları yerler dahil.

3.2. Saatlik kapasitesi 2 tondan büyük 20 tondan küçük ham demir veya demir dışı ham metalleri üreten tesisler.

3.4. Şarjı 50 kg'dan büyük 2000 kg'dan küçük çinko ve çinko alaşımları için ergitme tesisleri veya diğer demir dışı metal ergitme tesisleri ile 50 kg'dan büyük ve 500 kg'dan küçük şarjı olan rafine tesisleri. Aşağıdakiler hariçtir:

- Vakumlu ergitme tesisleri.
- Kalay ve bizmut veya rafine çinko, alüminyum ve bakır oluşan düşük ergime sıcaklıklı döküm alaşımları için ergitme tesisleri.
- Basınçlı döküm veya kokilli döküm makinalarının bir parçası olan ergitme tesisleri.
- Asil metaller veya sadece asil metallerden veya asil metaller ve bakırdan oluşan alaşımlar için ergitme tesisleri.
- Karşılımlı lehim banyoları

olarak belirlenmişlerdir. Yönetmeliğin 10. maddesi uyarınca A Listesi için Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından, B Listesi için İl Mahalli Çevre Kurulunun uygun görüşü alınarak, Valilik tarafından izin verilmektedir.

Yönetmeliğin 7. maddesinde İzne Tabi Tesislerin Kurulması ve İşletilmesinde Uyulması Gereken Esaslar şu şekilde sıralanmıştır:

a) Tesisin kamuya ve çevreye zararlı etkilerinin teknolojik seviyeye uygun olarak azaltılması ve tehlike yaratmaması,

b) Bu Yönetmelikte belirtilen şartlara uyulması,

c) Bu Yönetmelikte belirtilen emisyon sınırlarının aşılmaması,

d) Tesis etki alanında HKKY'de verilen hava kalitesi sınır değerlerinin aşılmaması,

e) Mevcut tesislerin baca gazı emisyonlarının bu Yönetmelikte belirtilen usullere uygun olarak tesisi işleten tarafından ölçülmesi, baca dışından emisyon yayan tesisler için hesaplama yöntemi kullanılarak saatlik kütleli debilerin tespit edilmesi, (kg/saal-m³)

f) Mevcut tesisler için, Madde-40, Tablo 40.1.'deki kütleli debilerin aşılmaması halinde tesisi işleten tarafından, tesis etki alanında, Madde-40'da belirtilen esaslar çerçevesinde hava kirliliği seviyesinin ölçülmesi ve tesisin kirlenmesinin değerlendirilmesi amacıyla Uluslar arası kabul görmüş bir dağılım modeli kullanılarak, Hava Kirlenmesine Katkı Değerinin Hesaplanması,

g) Yeni kurulacak tesislerin baca gazı emisyonlarının (kg/saat ve mg/Nnv olarak) ve baca dışından emisyon yayan tesislerin atmosfere verdiği emisyonların saatlik kütleli debilerinin tespit edilmesi, (kg/saat-nr)

h) Yeni kurulacak tesisler için; Madde-40 Tablo-40.1 'deki kütleli debilerin aşılmaması halinde tesisi işleten tarafından; tesis etki alanında, tesisin kirlenmesinin değerlendirilmesi amacıyla bir dağılım modeli kullanılarak hava kirlenmesine katkı değerinin hesaplanması, tesisin kurulacağı alanda hava kirliliğinin önemli boyutlara ulaştığı kuşkusuna varsa, hava kalitesinin bu Yönetmelikte belirtilen usullere uygun olarak ölçülmesi,

i) İşletmede meydana gelen atık ve atık maddelerin kullanılması, teknik yönden mümkün

değilse usulüne uygun olarak artırılması ve bertaraf edilmesi,

j) Tesisin kurulu bulunduğu bölgede hava kirlenmelerinin HKKY'de belirlenen hava kalitesi sınır değerlerini aşması durumunda, tesis sahibi ve/veya işleticisi tarafından, Valilikçe hazırlanan eylem planlarına uyulması,

Yukarıda belirtilen esaslar çerçevesinde Yönetmeliğin 9. maddesi uyarınca,

Ek-3, Liste A ve B'de yer alan tesislere Emisyon İzin almak için dilekçe ile Ek 5, Ek 6 ve Yönerge'de belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak Emisyon İzin Başvuru Formu'nda belirtilen dokümanlarla birlikte Valiliğe başvuru yapılır.

Valilikçe; 20 (yirmi) iş günü içerisinde incelenir. Dosya eksik ve yetersiz bulunursa dosyanın tamamlanması için başvuru sahibine süre verilir. Emisyon İzin alınması sırasında yapılabilecek itirazlar, ÇED sürecinde, Emisyon Ön İzin alma safhasında yapılmamışsa dikkate alınmaz. Ancak tesisin kurulması esnasında veya daha sonra tesisin kurulu bulunduğu yörede yapılan ölçümlere dayalı olarak tesisin daha önceden bilinmeyen çevre kirlenmesinin ortaya çıkması halinde itirazlar dikkate alınır ve emisyon izni verilmeyebilir.

Ek-3, Liste A ve B'de yer alan tesis Valilikçe oluşturulan komisyon tarafından bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yerinde incelenir, hazırlanan teknik rapor Emisyon İzin Dosyasına eklenir. Valilik tarafından gerekli görülmesi halinde ilgili kurum/kuruluş ve belediyelerden komisyona teknik eleman talep edilebilir.

Ek 3, Liste B'de yer alan tesisler için Yönetmeliğin 9. maddesine göre hazırlanmış olan Emisyon İzin Dosyası Valilik tarafından yirmibeş iş günü içerisinde değerlendirilir ve uygun bulunması halinde il mahalli çevre kuruluna sunulur. Mahalli Çevre Kurulundan gelen görüş doğrultusunda valilik tarafından Emisyon izin Belgesi verilir.

Ek 3, Liste A da yer alan tesisler için Yönetmeliğin 9. maddesine göre hazırlanmış olan emisyon izin dosyası Valilik tarafından oluşturulacak

komisyonca incelenerek uygun bulunması halinde Bakanlığa gönderilir. Bakanlık tarafından emisyon izin dosyası Yönetmelik hükümleri çerçevesinde başvuru evraklarının tam olarak Bakanlığa sunulmasından sonra 45 (kırkbeş) işgünü içerisinde incelenerek sonuçlandırılır. Gerektiği hallerde yerinde inceleme yapılır. Belirtilen süreler, dosya Bakanlığa ulaştıktan sonra başlar. İnceleme sonucunda Bakanlık tarafından Emisyon İzin Belgesi verilir.

İzne tabi tesislerde değişiklik yapılması söz konusu ise, Yönetmeliğin 14. maddesi uyarınca,

- Tesisin işletilmesinde, yakıtında, yakma sisteminde ve prosesinde yapılan değişiklik ve iyileştirmeler; Bakanlıkça emisyon ölçümü yapma konusunda yetki verilen kurum veya kuruluş tarafından ek rapor olarak hazırlanır ve emisyon raporuyla birlikte 6 (altı) ay içerisinde yetkili mercie sunulur.
- İzne tabi bir tesisin konumunda, özelliklerinde ya da işletiminde bir değişiklik planlandığı (veya yapıldığı) bildirildiğinde, değişikliğin bu Yönetmeliğin hükümlerine göre izne tabi olup olmadığı izni veren yetkili merci tarafından incelenir.
- İzne tabi bir değişikliğin incelenmesi yapılan değişiklikler kapsamında emisyon izni için uygulanan prosedür çerçevesinde yapılır. Eğer yapılan değişiklik ve iyileştirmeler izne tabi ise madde-9, 10 ve 11'deki hususlar uygulanır.

Yapılan değişiklikler sonucu hava kirliliğini artıran ek emisyon ve bundan kaynaklanan herhangi bir tehlike hasıl olmuyorsa, izin vermeye yetkili merci dokümanların kamu incelemesine açılması ve gazete ilanı verilmesi hususlarını uygulamayabilir.

Bir işletme transfer, kira veya satış yoluyla el veya isim değiştirirse, atmış gün içerisinde izin vermeye yetkili mercie bilgi verilir. İşletme sahibi, izin anında öngörülen verilerden herhangi bir sapma olup olmadığını izin vermeye yetkili mercie 1 (bir) yıl içerisinde hazırlanacak bir emisyon raporu ile bildirmek mecburiyetindedir.

Kurulması ve işletilmesi için izin verilen tesis öngörülen zamanda işletmeye alınmamışsa, tesis üç yıldan fazla bir süre sürekli olarak işletme dışı

bırakılmışsa izin sona erer. Bu süreler gerektiğinde Çevre Kanununun amacına ters düşmemek kaydıyla uzatılabilir.

2.3. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği

Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği ile ilgili olarak madencilik sektörünü çok genel olarak ilgilendiren hususlardan sonra, ikinci önemli konu olarak Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğidir.

04.09.1988 tarih ve 19919 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmeliğin, bazı hükümlerinde yapılan değişiklikler 01.07.1999 tarih ve 23742 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Yönetmelik 31.12.2004 tarihinde de revize edilmiş ve revize yönetmelik 25687 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Madencilik sektörünü yakından ilgilendiren bu husus Yönetmeliğin 16-20. maddeleri ile 31. maddesini içermektedir.

Bu maddelerde sırasıyla; Mutlak koruma alanını tarifleyen 17. maddede; maksimum su seviyesinden itibaren 100m. mesafe mutlak koruma alanı, kısa mesafeli koruma alanını tarifleyen 18. maddede; mutlak koruma alanı mesafesinden itibaren 900m mesafe kısa mesafeli koruma alanı, orta mesafeli koruma alanını tarifleyen 19. maddede; kısa mesafeli koruma alanından itibaren 1000m mesafe orta mesafeli koruma alanı ve son olarak 20. maddede İçme ve kullanma suyu rezervuarının 17., 18. ve 19. maddelerinde tanımlanan koruma alanlarının dışında kalan su toplama havzasının tümü uzun mesafeli koruma alanı olarak tanımlanmış ve Bu alanın, orta mesafeli koruma alanı sınırından itibaren yatay olarak 3 kilometre genişliğindeki kısmında tamamen kum tipte çalışan, tehlikeli atık üretmeyen ve endüstriyel atık su oluşturmayan sanayi kuruluşlarına izin verilebileceği, Bu alanda galeri yöntemi patlatmalar, kimyasal ve metalürjik zenginleştirme işlemleri yapılamaz. Madenlerin çıkarılmasına; sağlık açısından sakınca bulunmaması, mevcut su kalitesini bozmayacak şekilde çıkartılması, faaliyet sonunda arazinin doğaya geri kazandırılarak terk edileceği hususunda faaliyet sahiplerince Bakanlığa noter tasdikli yazılı taahhütte bulunulması şartları ile izin verilebileceği, Bu alandaki faaliyetlerden oluşan

atıksuların; Yönetmelikteki ilgili sektörün alıcı ortama deşarj standartlarını sağlayarak havza dışına çıkartılması yada geri dönüşümlü olarak kullanılması şartıyla izin verilebilir. Ancak teknik ve ekonomik açıdan mümkün olmayan durumlarda atık suların ileri arıtma teknolojileri kullanılıp Sınıf 1 su kalitesine getirilmesi şartıyla havza içine deşarjına Bakanlığın uygun görüşü alınarak izin verilebileceği belirtilmiştir. Bulunduğu yerde üretilmesi zorunluluğu bulunan madencilik faaliyetleri için bu yönetmelik önem arz etmektedir.

Bu önemli hususun açıklanmasından sonra, endüstriyel atık suların deşarj standartlarının belirlenmesi aşamasında belirlenen 16 sektör içerisinde madencilik sektörünü ilgilendiren ve Yönetmeliğin 31. maddesinde düzenlenen alt başlıklar aşağıda verilmiştir.

31-C) Maden sanayii sektörü; demir ve demir dışı metal cevherleri, kömür üretimi ve nakli, bor cevheri, seramik ve toprak sanayii, çimento, taş kırma, toprak sanayii ve buna benzer sanayi kuruluşları.

31-E) Kömür hazırlama işleme ve enerji üretimi sektörü; taş kömürü ve linyit kömürü hazırlama, kok ve havagazı üretimi, termik santraller, nükleer santraller, jeotermal santraller, soğutma suyu ve benzerleri, kapalı devre çalışan endüstriyel soğutma suları, fuel-oil ve kömürle çalışan buhar kazanları ve benzeri tesisler.

31-K) Metal sanayii sektörü; demir çelik işleme tesisleri, genelde metal hazırlama ve işleme, galvanizleme, dağlama, elektrolitik kaplama, metal renklendirme, çinko kaplama, su verme-sertleştirme, iletken plaka imalatı, akü imalatı, emayeleme, surlama, mineleme tesisleri, metal taşlama ve zımparalama tesisleri, metal cilalama ve vernikleme tesisleri, laklama-boyama, demir dışı metal üretimi, alüminyum oksit ve alüminyum izabesi, demir ve demir dışı dökümhane ve metal şekillendirme ve benzerleri.

Alt başlıklar belirlenmiş ve Yönetmeliğin Tablolar bölümünde her sektörle ilgili atık suların alıcı ortama deşarj standartları düzenlenmiş olup, 31-C için Tablo 7 ve 5 alt tablo, 31-E için Tablo 9 ve 8 alt tablo, 31-K için Tablo 15 ve 17 alt tabloda deşarj edilebilecek standart değerler gösterilmiştir.

Alıcı su ortamına atık su deşarj izni için uygulama ise aşağıdaki şekildedir. Yönetmeliğin 37. maddesi uyarınca atık suların doğrudan alıcı ortama deşarj edilmesi izne tabi olup, her atık su deşarjı için yönetmelik çerçevesinde idarenin istediği çıkış suyu kalitesinin ve diğer şartlarının sağlanması gerekmektedir. Deşarj izni için mahalli çevre kurulunun uygun görüşü doğrultusunda mahallin en büyük mülki amirliği yetkilidir. Alıcı su ortamının çok yoğun olarak kirlenmiş olduğu bölgelerde deşarj izni, Bakanlığın uygun görüşü alınarak verilmektedir.

Alıcı ortama deşarj için başvuru ve deşarj izin formu örneği ve açıklamalar "İdari Usuller Tebliği"nde verilmekte olup, izin talep eden kişi veya kuruluş izin başvurusunda bu formları gerçeğe uygun olarak doldurmakla yükümlüdür. Atık su deşarj izni beş yıl için geçerlidir.

Yönetmelikte önemli olan bu hususlar dışında genel olarak diğer idari ve cezai hükümler ile ilgili düzenlemeler yer almakta olup, madencilik sektörü ile ilgili farklı önemli bir husus bulunmamaktadır.

2.4. Gürültü ve Kontrol Yönetmeliği

11.12.1986 tarih ve 19308 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Gürültü ve Kontrol Yönetmeliğinde fazla detaylı olmamakla birlikte halen revize çalışmaları devam etmektedir.

Yönetmeliğin uygulanmasında, mahallin en büyük mülki amiri, belediyeler ve köy tüzel kişilikleri görevli ve sorumlu tutulmuş olup, MÇK'dan teknik konularda görüş alma yetkileri bulunmaktadır.

Yönetmeliğin 6. maddesi 2. fıkrası uyarınca şantiye gürültü seviyeleri, çevrede bulunan gürültüye hassas yapıların İm. uzağında Yönetmeliğin gürültü kaynakları ve buna bağlı gürültü değerlerinin belirlendiği Tablo 4'ünde belirtilen kabul edilebilir değerlerin üstüne çıkmamalıdır. Bu değerler aşıldığında, yetkililerce çalışma saatleri azaltılabilir ya da yapının durdurulması tedbiri alınabilir.

Yönetmeliğin 11. maddesi 1 fıkrası uyarınca işitme sağlığı açısından kabul edilebilir en yüksek gürültü seviyeleri için Tablo 2'de belirtilen değerler esas alınmaktadır. Bu tabloda gürültüye maruz kalman süre ve maksimum gürültü seviyeleri belirlenmiştir.

Aynı maddenin 2. fıkrası uyarınca yapılan kontrollerde gürültü kaynaklarının belirlendiği Ek 1 ve 11. maddedeki sınırları aşan işyerleri için 1 ay süre verilir. Gereği yerine getirilmeyen faaliyetler kısmen veya tamamen süreli veya süresiz olarak durdurulabilir.

3. fıkra uyarınca da işyerinde tavsiye edilen değerler aşıldığında, teknik olarak seviye düşürülemezse 1475 sayılı İş Kanunu uyarınca koruyucu giysi ve gereçleri sağlamakla işveren yükümlü tutulmuştur.

Ayrıca 30. maddede ise, Gürültü kaynağı olarak belirlenip bir liste halinde yayınlanan makine, araç, gereç ve ulaşım araçlarını vb. imal edenler, satanlar, kullananlar ve işletenler Yönetmelikle belirlenen en yüksek ses düzeylerini aşım aşmadıklarının denetlenebilmesi için, düzenli olarak gürültü ölçümü yaptırarak belgelemek zorundadır.

2.5. Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği

10.07.2002 tarih ve 24458 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle ile Tehlikeli Atıkların kontrolü Yönetmeliğinin "Ulusal Tehlikeli Atık Listesi" başlıklı Ek-6' sının "Özel İşleme Tabi Atıklar" isimli alt listesi Maden atıkları ilave edilmiştir.

Bu atıkların toplanması, taşınması, işlenmesi ve bertarafına ilişkin esaslar Bakanlıkça belirlenir.

2.6. Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği

Madencilik faaliyetleri sırasında maden atıkları dışında evsel nitelikli olan ve olmayan atıklar için Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği hükümleri uygulanmaktadır.

Katı atıkların, üretici veya taşıyanlar tarafından denizlere, göllere ve benzeri alıcı ortamlara, caddelere, ormanlara ve çevrenin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olacak yerlere dökülmesi Yönetmeliğin 18 . maddesi (Değişik : 15.9.1998 tarih ve 23464 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik) yasaktır.

Evsel veya evsel nitelikli endüstriyel çöpleri çöp toplama aracına vermek üzere kullanılan çöp biriktirme kapları, çeşitli büyüklükte ve her biri standart ölçülerde olmak zorundadırlar. Bu kapların ölçüleri, şekilleri, malzemeleri çıkarılmış olan tebliğlerle belirlenmiştir.

Çöpü üretenler, bu çöp biriktirme kaplarını, çevrenin sağlığını bozmayacak şekilde kapalı olarak muhafaza etmek ve çöp toplama işlemi sırasında yol üstünde hazır bulundurmamak zorundadır.

Evsel katı atık ve evsel nitelikli endüstriyel katı atık üreten kişi ve kuruluşlar, katı atıklarını belediyelerin ve mahallin en büyük mülki amirinin istediği şekilde konut, işyeri gibi ürettikleri yerlerde hazır etmekle yükümlüdürler (İlave dördüncü fıkra : 15.9.1998 tarih ve 23464 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik).

Belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, bu alanlar dışında ise mahallin en büyük mülki amiri; evsel ve evsel nitelikli endüstriyel katı atıkların çevreye zarar vermeden bertarafını sağlamak, çevre kirliliğini azaltmak, katı atık depo sahalarından azami istifade etmek ve ekonomiye katkıda bulunmak amacıyla, evsel katı atıklar içindeki değerlendirilebilir katı atıkları sınıflandırarak ayrı toplamak ve bunlarla ilgili tedbirleri almakla yükümlüdürler (İlave beşinci fıkra : 15.9.1998 tarih ve 23464 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik).

Katı atıkların kaynağında ayrı toplanması ve taşınmasına ilişkin usuller Bakanlıkça hazırlanacak bir tebliğ ile belirlenir (İlave altıncı fıkra : 15.9.1998 tarih ve 23464 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik).

Evsel nitelikte olmayan katı atıkların toplanmasında veya tesis içinde biriktirilmesinde, çevre ve insan sağlığını, çevrenin görünüşünü bozmamak, çevreyi koku, toz gibi yönlerden rahatsız etmemek kaydıyla istenilen hacim ve şekilde kap veya tank kullanılabilir (Madde 19).

Toplanan evsel ve evsel nitelikli endüstriyel katı atıkların, görünüş, koku, toz, sızdırma ve benzeri faktörler yönünden çevreyi kirletmeyecek şekilde kapalı özel araçlarda taşınması 20. madde gereğince zorunludur.

Belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan yerlerdeki sanayi tesisleri veya turistik tesis işletmeleri atıklarının taşınmasından sorumludurlar. Bunlar, evsel katı atıklar içindeki değerlendirilebilir katı atıkları sınıflandırarak ayrı toplamak ve topladıkları atıkları belediyenin işleme veya depolama tesislerine taşımak veya taşıtmak zorundadırlar (İlave ikinci fıkra : 15.9.1998 tarih ve 23464 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik). Bu alanlarda toplama ve taşıma işlemlerini Valilikler ve Bakanlık denetler.

Hafriyat toprağı üreticileri ve/veya taşıyıcılarının, topraklarını belediyelerin gösterdikleri yerlerin dışında dökmeleri yasaktır. Aksi davranışta bulunanlar hakkında Kanun çerçevesinde işlem yapılır.

Hafriyat toprağının denizlere, göllere, akarsulara dökülmesi ve bunlarla dolgu yapılması da yasaktır.

3. SONUÇ

Sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda çevre değerlerinin korunması esas alınarak Madencilik faaliyetlerinde ÇED mevzuatı hassas bir şekilde uygulanmalıdır.

Madencilik faaliyetleri cevherin bulunduğu yerde yapılması zorunlu olan faaliyetler olduğu için yer değişikliği gibi bir alternatif bulunmamaktadır. ÇED raporunun hazırlanması olası çevre sorunlarının en başta çözümlenmesi veya en aza indirilmesi yönünde bir zorunluluktur.

ÇED kapsamında, çevre mevzuatının tüm bileşenleri faaliyetin tamamı için bir bütün olarak dikkate alındığından "ÇED Gerekli Değildir veya ÇED Olumlu " kararı verilen faaliyetlere ilişkin raporda belirtilen tüm hususlara uyulması durumunda çevresel açıdan bir sakınca bulunmayacaktır.

Çevrenin korunması ve gelecek nesillere güzel bir çevre bırakılması öncelikle bu duygunun ve sorumluluğun var olmasına bağlı olup, bu sorumluluk ve duygu mevcut ise gerisinin sadece şekil şart! olduğunu unutmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Çevre Kanunu, 1983, Çevre Bakanlığı, Ankara
Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği, 2003, Çevre Bakanlığı, Ankara.
Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği, 1986, Çevre Bakanlığı, Ankara,
Endüstriyel Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği, 2004, Çevre ve Orman Bakanlığı
Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği, 2004, Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara
Gürültü ve Kontrolü Yönetmeliği, 1986, Çevre Bakanlığı, Ankara
Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, 2005, Çevre ve Orman Bakanlığı
Katı Atıkların kontrolü Yönetmeliği, 1992, Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara
Değerli, E., "Madencilik Sektöründe Çevre Mevzuatı ve ÇED Yönetmeliği", Madencilikte Çevre Yönetimi Semineri, 2002, Amasra